„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин., на пола године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ЛИСТ целокупне српске народне слободоумне странке.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 77. У Новом Саду у среду 17. маја 1889. ГОДИНА XXIV.

ЗМАЈЕВА ПРОСЛАВА.

Велико, угледно мађарско књижевно друштво подигло се данас да прослави четрдесетогодишњицу песничког рада, Србина песника, др. Јована Јовановића.

Четрдесет година је др. Ј. Јовановић змајевао на небу песништва; четрдесет година је он са тих висина певао и бранио све што је добро, племенито, право и поштено.

И каквим ли је змајевским оружјем бранио добро, и каквим ли змајевским оружјем нападао зло. Негда удари у несрвњено нежне жице, те је у стању да те извуче собом из прашњава света; негда сажиже муњом, негда се љупко смеши, а негда својом оштром сатиром постиже успехе који се не заборављају.

Ко зна данашње прилике, па чује, да мађарско Кишфалудијево друштво слави четрдесетогодишњицу српског песника, тај ће бити на чисто, да тај песник мора освојити свакога, ко га упозна.

Каква би слава пратила Змаја да се родио и крилу већег и сретнијег народа, о том тек нагађамо. Но Змај не помишља на то. Он је прави песник, песник који има срца и душе за народ, напредак и човечанство, песник који пева што мора тако да пева, а не може друкчије. У нас Срба већи неодољиво узвишеној мети, значи заборавити сасвим на себе. И Змај је заборавио на себе, он је живео својим идеалима, своју борбу живота посветио је — народу и напретку.

И ми славимо Змаја; дичимо се с њиме; поносом указујемо на његову „Певанију“ а то је књига за какву би многи народи дали сву своју песничку литературу; ми смо славили 25-годишњицу Змајева рада, ми га знамо и уважавамо као врсног карактера; ми ћемо славити педесетогодишњицу Змајева рада, све ћемо ми то, али Змајеви листови, слабо се могу похвалити публиком. Такви и такви смо ми, и да продужимо и даље разговор, дошли би до тог резултата, да ми Змаја нисмо заслужили.

Но да се данас манемо тога. Ми искрено поздрављамо данашњу Змајеву прославу; та прослава у колико је часна по Змаја, часна је и по наш народ, који има тако великог див-песника, коме се клања данас и Кишфалудијево књижевно друштво. А према приликама које постоје данас, то је више но да га славе Енглези и Французи.

Слава Змајеву раду!

Нереди у Београду.

Тек се престало писати о демонстрацијама, које су биле у Будимпешти, а трајале су читаве недеље; једва су се војници будимпештанског гарнизона одморили од силног мотљања са демонстрантима, а о бечким демонстрацијама у Фаворитама и Херналсу није се ни престало говорити, кад стиже вест о демонстрацијама у Београду. Пре тога их је било у Лондону и Паризу, те се може рећи, да је наступило доба демонстрација.

Ми овде нећемо истраживати узроке свима наведеним демонстрацијама, осврнућемо се само на оно, што се десило у Београду.

Демонстрација, која је била прошле недеље у српској престолници има и своју предисторију. Кад је год. 1887. дошла на управу у Србији савезна, либерално-радикална влада, онда је народ по унутрашњости Србије на многим местима отпочео да руши куће неких напредњачких кметова, почео је да их злоставља, а многи су и главом платили. Тадањи министар унутарњих послова, Радивоје Милојковић, либерал, био је немоћан да угуши у клици те немире, а кад је дошло до истраге, показало се, да су напредњаци били те демонстрације изазвали својим држањем, јер нису могли појмити да они немају права бесните и пуцати на друге, ако их ма каквом речју увреде. Ти су људи научили да сматрају себе као неки привилегисани сталеж у Србији. И у самом Београду била је онда демонстрација, ђаци и још неки разбили су Гарашанину неколико прозора, а он је пуцао из револвера те и ранио једног дечка.

Овога пута, кад дођоше радикали на власт, није било у унутрашњости Србије никаквих нереда, није их било ни у Београду, те су демонстрације поникле онда, кад се прошле недеље састао напредњачки збор у Београду.

Како народ у Србији мисли о Гарашанину и напредњацима, добро је познато. Нећемо да говоримо о Сливници, али се добро зна, да су под његовом владом нестајали људи из опозиције, којима се ни трага не зна; многи су на чудан начин иструнули по тавницама, а што се тиче финансијске управе, то је доказано актима, да је Бонту 6 милијона динара утрошио на подмићивање напредњака, док је протурио свој уговор о грађењу железнице. Цела Гарашанинова управа беше обележена са грабежу и свирепством.

Променуло се време у Србији, и народ је мислио да је ту доба разрачунења, мислио је, да је ту доба кад ће сваки одговарати за своја недела.

Но правда је погнула главу. Закон о одговорности министарској тако је јадан, да су скоро све кривице напредњачке владе — застариле. Било је тако удешено, да је напредњаке заменуо Христић, те кад је све застарело по уставу, онда дође опозиција на власт.

Рђав и изиграни закон је дакле подигао руку да брани незаконитост. Нове власти могле су да отерају и казне неколико писара, два три „ноћна стражара а главни кривци се и даље разбациваху и разметаху. То је појачало огорчење против првака напредњачких, то је изазвало ону прву демонстрацију у Србији за време Радивојево и Ристићево, то је изазвало и ову другу демонстрацију.

Зна се ко чини демонстрације. Ту су обично две најразноврсније струје. Одушевљени ђаци, младићи, пуни идеализма покрећу их, а за тим се прикључују сваковрсни мрачни елементи, које не руководи никакав идеализам. Тако је то свуда у свету, тако је то било и у Београду.

Наш дописник из Београда има право кад тврди, да су сами напредњаци у многоме криви крвавом исходу демонстрације. Неможемо баш рећи, да су они демонстрацију изазвали. Али су је они скренули на крваво поље. Демонстранти нису имали собом револвера и оружја; из њиног логора не пада ни један метак. То је доказ, да нису ишли на убијање. Но с друге стране је сумњиво и упада у очи, да су напредњаци дошли на збор оружани револверима, они беху спремни, да после најмање демонстрације изазову оно, што се десило.

Ми не бранимо демонстранте, али их разумемо. Само не разумемо оно држање напредњака. У Будимпешти беху недавно демонстрације узеле велики размер; падало је камење на војску, министар-председникова кола беху не једном опкољена и он је морао бегати. Али он није пуцао на свет, није убијао. И ма да је падало камење на војску, ма да је и у Будимпешти гомила рушила излоге, па и пљачкала, ма да је данима, недељама трајала демонстрација, није било онолико крви као у Србији. Изгледа као да је и полиција у Београду била сувише ревносна, бар полиција других престолница није побила и ранила онолики свет, као у Београду.

За данас нека је доста ово неколико примедаба, а сад дајемо реч једном од наших београдских извештача о целој ствари:

Београд 14. маја.

Данас се просула у Београду — крв. Знате већ из мог брзојава да су поводом напредњачког збора, управо њихова изазивања настали крвави нереди.

Нећу да вам опширно говорим о самом напредњачком збору, знам да вас то много не занима. По својој новинарској дужности отишао сам на њ и могу само ово рећи:

То управо и није био напредњачки збор, већ полагање рачуна Гарашанинова. Дошло је на хиљаду напредњака (то је све што их има у Србији) а и они не би дошли да им прваци нису платили подвоз (нарочити воз из Крагујевца и аустријске лађе у пола цене) и да их овде нису хранили.

Гарашанин је био једини активни члан збора. Он је отворио збор, дао се изабрати за председника (потпредседника и певоће није ни било), он је реферисао, прочитао револуције, кандидовао за главни одбор и напослетку закључио збор. Дакле све он и само он. Осим њега нико није ни речи проговорио.

Гарашанин је говорио два и по сата. Изнео је сву историју напредне странке, њен корисни рад око „унапређења Србије“, а у револуцији са пуно фраза и софизама изнео је грдну лаж: да је напредна странка највише радила на остварењу „српске мисли, мисли народног уједињења.“ Цео је говор сама дрскост. Послаћу вам га, вредно га је прочитати.

*

Дакле тај збор је био повод овим нередима у Београду. Ево вам детаља њихових:

Када је Гарашанин најжешће грдио радикале, узвикнуло је из оближње баште више младића (ђака и радника): „Доле напредњаци.“ Они место да се на то нису обазирали, једва дочекаше да изазову — скандал. Почеше се бацати столицама на ђаке, а неки појурише са штаповима на ђаке, претукав неколико њих. То је био повод да ђаци оспу плотун од каменица на напредњаке.

Плотун од камења био је сипан једно за другим, а стао је тек онда кад се 1000 напредњака окуражише да јурну на 20 младића. Пробив ограду, која је делила башту мин. финансије од баште „велике пиваре“ где је збор држан, — напали су напредњаци са штаповима на демонстранте, који се повукоше са узвицима: „Издајник Гарашанин! Доле напредњаци!“

Напредњаци сад надаше вику: „Је ли то радикална слобода? Не можемо да радимо! Ево рањених“ и т. д. И збиља било је 4—5 рањено камењем у главу. Нарочито је много патио новинарски сто, који

ЛИСТАК.

НЕМАЦ НОВИНАР У УСТАШКОМ ТАБОРУ.

(Слика из босанског устанка.)

За време босанског устанка 1875.—6. год. долазило је у наш усташки стан свакојаких новинарских дописивва, па чак и Енглеза. Од Енглеза био је најпре у нашем табору г. Артур Жон Еванс, који је о устанку лепо писао, и припадајући странци Гледстона, бранио је интересе сиротиње раје. Г. Еванс био је лично познат с госпођицама Ирбијевом и Жонстоновом, које су као добротворке босанске сиротиње две годиве на граници босанској провеле; школе за пребеглу босанску децу подизале и бегунцима жита, одела, платна и које шта делиле, и за сво време најмање 250,000 фор. за босанску сиротињу жртвовале. Сам ја разделио сам жита и другог у вредности 40.000 фор. што су ми исте госпођице повериле, да по мојој увиђавности разделим. Г. Еванс заустављао се дуже у нашем табору, и он је продирао дубље у Босну; одлазио у турска места и опет би се к нами враћао. Једном хтели су га Турци у Кулен-Вакуфу убити, и он се само помоћу своје храбрости избавио.

У наш табор долазио је и г. Стилман кореспондент „Тајмса“ и као пријатељ крштене раје, писао је о нами и народу лепо и симпатично. Долазило је и талијанских кореспонената, који су нами били наклоњени.

Једном дошао је један бечки кореспондент, мислим да је писао за „Нову Сл. Пресу“, која је онда турксфилска била и која је о нами као о варварима писала и свету причала, како смо ми разбојници.

Нами није било до тог, да водимо рачун: што се и како се о нами пише. И наше српске и друге словенске новине, писале су о устанку што-шта, што није сваки пут истини одговарало и нашло се дописника, који су из личне мржње, или иначе о појединцима и вођама ружно писале. Али опет нису ни из далека онако безобразне биле, као што су били неки бечко-ештански листови. У наш табор долазиле би нам често разне новине, па би читали што и како погрдно наши противници о нами пишу,

Кад је тај Немац кореспондент у наш табор дошао, мене није било ту, него сам обилазио неке наше чете, које су које-где размештене биле. У табору су закључили, да немачком новинару ударе 25 батина и то 12 по туру, а 13 турски по табанима. Тако је суђено и пресуђено, па како сам ја био председник суда, то нису могли таку пресуду извршити, док и мени то не јаве. Оног истог дана пошаљу из табора поруку, да у табор дођем, јер има нешто важно. Пошао сам и дошао, и ту сам затекао немачког новинара, који је под стражом чекао и који се био грдно уплашио.

Он је видео и знао, како му нико помоћи не може, нит је помишљати могао, да извести најближе аустро-угарско конзулство, да се зањ заузме и интервенира. Он је чекао своју судбину, па што буде.

Док сам ја у табор стигао, то су ми старешине саопштиле о чему се ради, па су ми одмах препоручили, да пресуду потврдим и да се иста изврши.

И ја сам признао, како је Немац новинар зарадио, да му се ударе тољаге, јер кад нас је назвао и прекрстио, како смо варвари, хајдуци и разбојници, то би било право да није долазио к таквима. Али како сам ја о свему крупније промишљао, то сам се одмах одважио да се пресуда укине и да се Немац не батина, него да се пусти нека иде одкуда је и дошао а нек о нами пише како му и што му драго.

Ја сам се дуго ломио и осталима доказивао како у другом свету постоје друштва, која забрањују марву злостављати и како је свуда телесна казна укинута. Доказивао сам, како ће у свету рђав појам о нами добити, и како ће нас збиља за народ сматрати, који није способан за слободу, него који треба да остане раја. Кад сам им све разложио, пристали су на мој предлог, и одустали су од батина.

Немац новинар није још знао, како је на батине осуђен, него је пре мислио, да смо га за турског шпијуна сматрали и да ће због тога бити окривљен.

Он мене није познавао, нит сам му се ја казивао. Кад сам с њим у његовом немачком језику разговор отпочео, то је био одмах мирнији и задовољнији и отпочео ме је питати: за што се на њ подозрева и да он није по другом послу дошао, него да као новинар пише и јавља оно, што види и што се где догоди. Кад сам му ја рекао, да се на њ не подозрева нит когод у нашем табору на шпијуне пази, али њега окривљују баш због његова писања и што крсти овај народ разбојницима и хајдуцима, и то народ, који је из невоље и због неправде устао, да се бори за своје ослобођење испод нечовечне и варварске државе. Немац је тек дознао како је у табору познато, што и како његов лист о устанку пише, па ме молио, да му ништа не урадимо и он неће више никад о нами рђаво писати. Ја сам га уверио, да му неће ништа бити и нек се не боји, а што се његова писања тиче, то му је просто да пише као увек до сад, јер је таки правац скоро свију бечко-ештанских новина, које су изузетак од остале европске журналистике, а то долази отуда, што су бечко-ештански листови понајвише у рукама Жидова. Дуго сам разговарао с немачким новинарем, почастили смо га и он је отпутовао. Он није у својим дописима ни словца споминво шта је у усташком стану доживео, али није престао писати, како усташи и Црногорци краду овце и како су разбојници.

Кад је аустријска војска у Босну и Херце-

је био на крају. Камење је летило као пљусак, па ма да смо сви поскочили са стола, ипак је неколко наших добило који ударац. Енглез, који је крај мене седио, узвикнуо је љутито „Gott dam“, кад му је крај главе пројурила каменица, а један Чива „журналист“, добив ударац ниже колена узвикнуо је:

— Mein Fuss blutet!

— Ich gratulire, — одговорио му је друг новинар онако колегијално.

Збор је ипак свршен у реду, изабрав главни одбор и разишав се. И збиља даљих демонстрација не би било, да напредњаци нису изазивали, т. ј. да су се полако уклонили из пиваре, а то су без икакве сметње могли учинити. Ал они су изазивали и пркосили оној гомили, која се све већма умножавала на улици

Док је један део седао за банкет, други део напредњака пењао се на видове и викао на демонстранте: „Лопуже радикалске! Где су вам гаће, безгаћници!“

То је било уље на ватру. Каменице су опет осуле и банкет није био довршен. Цигље и камење падале су на салату и печење. Напредњаци се затворише у одаје.

Сад су демонстранти јуришали на зграду, излупав прозоре и лампе, продрли би и унутра да није улаз био заузет жандармима. Гомила је била све већа, могло је бити већ до 3000 демонстраната, варошке дечурлије, ђака мање. Жандармерија је долазила у густим редовима из балканске улице и посела вознесенско-пиварску улицу, где је био зачетак демонстрацијама. Полако је ишчишћена улица и жандари повукоше кордон. Сад су се напредњаци сасвим могли без опасности разићи, ал они су и даље изазивали.

Сад су се демонстрације наставиле на ћошку балканске улице преко од каване Тетова. Светина је једнако грдила напредњаке и кад жандари (без наредбе) повадише сабље, осу се и на њих први пљусак од камења. Ту је више жандара лако, а један тешко рањен, те се сада бори са животом. Кад је светина видела крв, још је већма побеснила. Неко повиче да у кафани „код румунског краља“ има напредњака. Један део демонстраната упути се тамо са виком: „Где су напредњаци! Да их расчережимо! Освета за Сливницу!“ За тили час били су прозори кафански полупани. Напредњака није било.

У том се захори у светини глас: „Иду напредњаци!“ Светина која је нарасла већ на 6000—7000 људи упутила се споредним улицама на Теразије, јер се прочуло да ће онуда проћи Гарашанин. И збиља кад се светина испела на Теразије, угледа Гарашанина у кругу напредњака који су бегали из пиваре. То је био тренутак, кад се демонстрацијама дао други, озбиљнији обрт.

Да су бар овде напредњаци престали изазивати, престали би и нереди. Но они чим угледаше свет почеше из револвера пуцати на свет, у месо. Избацили су ту бар 20 метака. Један од тих метака, и то баш Гарашанинов, погодио је и ђака реалке Мишковића, који је био у редовима демостраната ал као прост гледалац. **Мишковић се стропоштао мртав погођен у чело.***) Сви појурише к' њему са узвицима: „Убише га! Убише човека!“ У тој галами побеже Гарашанин у министарство унутр. послова, где се скривао до саме поноћи. Уз пут су га више пута ударили са штаповима и поцепали му цилиндер. Он се сретно спасао, но они напредњаци што су остали напољу страдали су горе. Једном су напредњаку зауставили фијакер, стерали га доле и сели у кола па се возали по вароши вичући: „Доле с напредњацима!“ После тих сцена кренула се руља око 4 сах. Терзијама до Васине „Касине“ (напредњачке каване) где се већина напредњака скрила.

— Ко је напредњак, нек се јави.

— Да осветимо Сливницу. Напред!

— Овако плаћа народ својим целатима. Скапао Гарашанин!

Ти и таки узвици чули су се из гомиле, кад се приближила напредњачкој „Касини.“ То је лепа двокатна кућа са десет прозора. Све је то излупано за тили час. На кућу се бацало камењем бар 2000 људи. Можете замислити какав је то пљусак морао бити. Жандармерија поред свог усиљавања није могла начинити реда.

Сад је настао јуриш на напредњачку кавану, који је постао још жешћи, кад су напредњаци одговорили изнутра са пуцњавом из револвера. За тили час били су прозори разбијени. Светина је продрла у кавану, тукући напредњаке, који се повлачише да се скрију у подрум. Ту у тој гужви опали један напредњак на једног младића и смртно га рани. Младић је учинио неколико корака и **пао мртав.** Другог дечка од 10 година ранили су напредњаци куршумом у ногу. На том месту избачено је преко сто метака. Напредњаци су се спремали за све ово, па је сваки имао револвер и по 50 фишека. Све ствари у кавани изнешене су на поље, астали, посуђе излупано је, бурад су извучена, са горњег спрата бацани су кревети, астали, што је све на улици уништено.

Одатле је пошла светина кући Гарашаниновој где је све прозоре полупала и хтела да полупа затворену капију и да продре у кућу, ал није могла. Из куће је на светину пуцао златар Антонијевић, проф. Св. Николајевић и гђа Гарашанинова. Нико није рањен. Светина се кренула одатле напредњачкој штампарији, где је прозоре полупала, слова побацала, књиге уништила. Одатле се отишло у Палилулу, где су прозори на напредњачким каванама поразбијани. Напредњаци се разбегоше ноћас. Ноћ је прошла у миру.

*) Посмртницу погојниковy донесемо у данашњем броју „Заставе.“

Неприлика између Русије и Грчке.

Атина 8. маја.

Између Русије и Грчке догодило се нешто, што је за час помутило добре односаје између овдашњег руског посланства и грчке владе. Ствар је у овоме: Пре кратког времена допловила је у пирејско пристаниште руска оклопњача „Дмитри Донској“ која је довезла великог књаза Павла Александровића из Италије овамо и која је наредбу имала, да остане неко време у грчким пристанима и опет одвезе великог књаза куда пође. Командант руске оклопњаче Стринглов није отишао да се представи министру иностраних послова, као ни министру поморства, јер је држао, да оклопњача „Дмитри Донској“ није у Грчкој стационирана, нит припада руском ратном бродовљу, које је у грчким водама и средиземном мору опредељено, него се враћала из тихог океана, и боравећи у суецком каналу добила је узгредну наредбу, да великог књаза из Бриндиса довезе, и на расположењу му остане.

Пре неколико дана откривен је у Сири споменик грчком адмиралу Мијаулису, на којој је свечаности присуствовао краљ као и велики књаз Павле Александровић. Руско ратно бродовље, које се у Грчкој затекло, добило је наредбу да се у Сиру упути и тој свечаности присуствује. Тамо је отпловила и оклопњача „Дмитри Донској“. Кад је у Сиру дошао грчки министар поморства Теотаски то су га поздравили с пуцњавом из топова са свију ратних бродова који су у Грчкој стационирани. То је учињено с другог руског ратног пароброда „Боготир“ а командант „Дмитри Донског“ није нашао за нужно, да га поздрављa јер је иста оклопњача стојала на расположењу великог књаза Павла. Грчки министар поморства нашао се увређен, и наредио је, да се не поздрави с грчких ратних пароброда руски посланик г. Бијуцов кад из Атине у Сиру приспе.

Међу тим руски посланик није ситничар као што је грчки поморски министар, нит тражи параде, него је дошао непознат као обични путник у Сиру, те његов долазак нису ни на руском бродовљу приметили. Грчки министар није се ту могао Русима осветити, него је тражио прилику како ће то учинити, и ако ништа више а оно шкандал изазвати. Руски посланик као ни руски командант „Дмитри Донског“ нису о свему ништа знали, нит је ико веровао, да ће грчки министар поморства тако ситничарски поступити и тражити узрока, да се с Русијом изазове неки сукоб и то на таком месту где се налази и руски велики књаз Павле као будући вет грчког краља, који је дошао да тој грчкој свечаности даде још већи значај и документира симпатије руског двора и народа за Грчку.

Кад је руски посланик представљао своје особље као и команданте и официре с руског бродовља грчким министрима, а уједно и министру поморства, и кад је дошао ред на команданта „Дмитри Донског“ Стринглова, то му није грчки министар поморства Теотаки хтео пружити руку, нит његову примити, што је све присутне, као и руског команданта изненадило, и са руске је стране за увреду примљено. Руски командант хтео је да на месту позове грчког министра на одговор, или да му пошаље девере за двобој. Руски посланик доставио је све то одмах краљу и кад је краљ министра на одговор позвао, дознало се, како грчки министар није за то пружио руку руском команданту, што га овај није у Атини посетио, и што није пуцао из топова, кад је он, министар у Сиру дошао.

Руски командант је доказивао, како је он коректно поступао и како далеко правилније и тачније познаје сва правила, као и начин учтивости, него што то познаје грчки поморски министар, који је по свој прилици по туђем напуту и иначе хтео, да изазове неки сукоб између Русије и Грчке. Ствар се није уталожила, и руска фрегата „Дмитри Донској“ отпловила је у Италију и даље у Русију.

Грчко новинарство које је увек готово, да се бави ситницама и демонстрацијама, нашло је, како је руски командант повредио чуство и достојанство грчког народа и грчке државе, што се није представио грчком министру, и поздравио га с пуцњавом из топова, кад се министар мимо руске оклопњаче провезао. Како ће бити до краја, видећемо.

Србин.

говину прешла, и с босанским Турцима борбу отпочела, били су Срби мирни. Тај исти новинар дошао је у Босну да буде извештач својих новина; па кад је разлику видио: какви су босански Срби а какви су мухамеданци, то је признао, како су грешили, што су српски народ у Босни и Херцеговини варварима називали. После катастрофе с хусарима у Маглају, отпочеле су бечко-пештанске новине да нападају Турке, а Србе нису дирале.

Једном састао сам се случајно у Босни и Бечу с истим кореспондентом, и кад смо се на ново упознали, то сам му испричао, како су га усташке вође биле осудиле на 25 батина и то да му ударе 12 по туру, а 13 турски по табанима, и како сам ту пресуду осујетио. Он ми је признао, како су сви грешили који су усташе Србе варварима и разбојницима крстили, јер то нису, јер их је невоља натерала да се буне. После сам био добар пријатељ с немачким новинаром, и често смо се виђали. Сад је мислим и он опет прешао у мухамедански табор, па и он верује, како ће окупациона влада више користи имати, ако се придржава Мухамеданаца, који ће се за „државну мисао“ задобити, јер по њихову мозгању Срби нису поуздани, и они воде рачуна о својој држави и народности, а Мухамеданци рачунају с материјалног гледишта, који ће код прве згодне прилике одрећи се Мухамеда, и примити владајућу веру, исто као што се после пропасти босанске краљевине под Бјелајем, одрекли Христа и прешли Мухамеду, да сачувају своју имовину и повластице.

Тако веровање и мозгање не може ни на-метне главе проиавлавити, исто као што луде главе могу веровати, да се у Босни и на другом месту могу више привилегирани сталежи одржати, и да владе смеду бити једном мати, а другом маћија, него се мора равноправно, добро лепо, праведно и толеративно управљати.

Једном говорио сам с немачким новинаром у таком смислу, па кад сам му све испричао, како босански чиновници по наредби, у белим рукавицама босанским Мухамеданцима каде, каже им које-какве глупости говоре, и како има ништавих чиновника, који отворено Мухамеданцима доказују, да и влада већма воли Турцима него Србима, то је и тај новинар признао, да то није практично, и да ће имати за владу и државу рђаве последице, ако не данас а оно сутра. Тај новинар као и многи други не знају колико има у Босни Турака спахија, ко су и какви су то људи, шта они вреде у Босни, и какво поверење и уплив код осталог света уживају. Мало их је којима је познато, како су Мухамеданци спахије од свакога, па и од осталих Мухамеданаца који нису спахије, грдно презрени, јер их исто онако презиру, као што их презиру и Срби.

Отуда долази туркофилство јер их је мало, који и сад познају босанске односаје, као што их има, који све и сваку маленкост сматрају с политичког гледишта, и губе се у шупљим комбинацијама, које ће бити од штете као што ни босански Мухамеданци неће окупационој влади ни најмање користи допринети.

П. У—ц.

Одговор мађ. регниколарне депутације на посланицу хрватске регникол. депутације.

(Наставак.)

Уза све то неће мађарска регниколарна депутација тврдити, да је одвећ превелико одмерена свота, коју је Хрватска-Славонија за покриће трошкова своје унутарње управе до сад на расположење имала. Међутим је истина, да су трошкови око унутрашње управе, који год. 1878. нису још изнашали 3,300.000 фор., год. 1886. (такођер после одбитка паушала од војне крајине) прекашили своту од 4,300 000 фор., дакле у тих девет година повишени су за један милијун; чињеница је, да је Угарска за трошкове своје унутарње управе у г. 1888. једва $18\frac{3}{4}$% свога читавог дохотка употребила, дочим је Хрватска-Славонија на исте цели имала 45% својах доходака; чињеница је, да од трошкова унутарње управе, рачунајући по броју становништва, отпада у Угарској на главу 2 фор. 19 нов., а у Хрватској-Славонији 3 фор. 73 нов. рачунајући по територију, у Угарској на квадратни километар 106 фор. 71 нов., у Хрватској-Славонији 165 фор. 54 нов. Премда је истина, да ни Угарска ни Хрватска-Славонија нису у стању да задовоље потпуно потребе, које се појављују у унутарњој управи, ипак се види из предстојећега и околности, да је управа мањих земаља размерно скупља, да је рачун по Хрватску-Славонију према Угарској размерно повољнији.

У начелу пристаје мађарска регниколарна депутација на онај захтев поштоване хрватско-славонске депутације, да се постотни ставак за покриће аутономних потреба за читаво хрватско-славонско подручје протегне, урачунав овамо и бившу војну крајину, да дакле престане до сад плаћати паушал од 2,200.000 фор. за унутарњу управу бивше војне границе, да се доходак бивше војне крајине сједини са оним од Хрватске-Славоније, те да се обрачуна проценат за аутономне потребе од ове укупне своте. Мађарска депутација мисли, да сад не постоје они разлози, који обзиром на приходе и издатке бивше војне крајине захтеваху посебан поступак, па је зато врло склона, да прими начин обрачунавања, који је штована хрватско-славонска депутација препоручила.

У свези с тим стоји питање и о крајишком преципууму, о ком поштована хрватско-славонска регниколарна депутација наваља, да тај терет имаду све земље угарске круне подмирити, наравно у оном размеру, који одговара споразумно међу краљевинама Хрватском и Славонијом и краљевином Угарском, утаначеном приносном кључу. Пре него што се о том захтеву мађарска депутација мериторно изјави, не може она муком мимоћи дотично образложење у нувцију штоване хрватско-славонске регниколарне депутације. Свакако је истина, да је крајишки преципуум терет према заједничким захтевима монархије, но који су терет преузеле земље угарске круне, а нипошто развојачена крајина. Но то је било само с тога, јер преузеће преципуа почива на споразуму склопљеном међу обема државама монархије, а према другој држави монархије по дуалистичком начелу земље угарске круне сачињавају јединствену целину и само је та јединствена целина, а никако који му драго део њезин, овлаштена с другом државом монархије склапати уговор или према њој преузимати обвезе. Од тога скроз одељено питање јесте питање, на чији је терет она обвеза преузета. Мађарска квотна депутација расправила је год. 1887. врло опсежно порекло и природу преципуума, те из тога разлагања несумњиво излази, да је тај преципуум отштета за оне дохотке бивше војне крајине, који су у пређашњим временима текли у ратну благајну и који су за време онога споразума износили од прилике 1,600 000 фор., дакле 2 процента заједничких на 80 милијуна опредељених издатака. Преципуум су дакле до сада носили они, те ће га и у будуће носити они, који збирају дохотке бивше војничке крајине и пошто се ти приходи сада са онима Хрватске и Славоније спојити имаду, јасно је, да би по строгом праву преципуум имао оптеретити само Хрватску и Славонију. Ако је ипак мађарска депутација спремна, придржавајући си правно становиште и за трајања споразума, који се сада склопити има, у том правцу жељу штоване хрватско-славонске регниколарне депутације испунити, чини то нарочито из практичких разлога и нарочито с тога: пошто одатле у сравњењу према садањем стању за Угарску неће бити терет; пошто даље 55 процената, с којима је Хрватска и Славонија до сада партиципирала при заједничким трошковима, ни из далека не достају за покриће тих трошкова, већ сваке године сачињавају непокривени мањак од 4 милијуна, по прилици тако, да би специјално оптерећење Хрватске и Славоније с тим прецизуом имало за последицу само повишење мањка, који Угарска има покрити, да би преципуум и у будуће само на основу другога замршенога прорачунавања имала плаћати Угарска. Замршенији био би рачун тиме, јер Хрватска и Славонија не би могле под насловом Војничке крајине два пута оптерећене бити, зато би се за принашање ка трошковима заједничких издатака, т. ј. како аустро-угарских тако и хрватско-угарских, а за тим још један кључ за бившу војну крајину, који би се односио само на оне трошкове, који су између Угарске и Хрватске заједнички, изузев све оне послове, који су међу обема државама монархије заједнички, јер би у погледу на те потоње послове бивша војна крајина у форми преципуа и без тога већ оптерећена била. Мађарска регнико-

ларна депутација приправна је из тих разлога препоручити угарском сабору, да се она 2%, која се под насловом крајишки прецципуум до сада пре свега од заједничких издатака на терете земаља угарске круне одбијаху, како до сада тако и од сада плаћају по свима земљама угарске круне, док Хрватска и Славонија не буде у стању, да у потпуној мери подмиривају оне трошкове за заједничке издатке, које имаду сносити по кључу, што нипошто пак не може прејудицирати праву Угарске, кад истече рок споразума, који би се сада склопио, ако до онда споменути разлози не би више постојали, предложити у ствари прецципуума друкчији споразум.

(Наставиће се.)

Вести из места и са стране.

У корист видовданске петстогодишњице. Јављају нам из Ирига: „Наша српска читаоница" приредиће другог дана Духова беседу с игранком у корист покрића трошкова око видовданске петстогодишњице. Молимо вас јавите ово унапред, нека се зна, да ми не мислимо остати иза других. Програм забаве следиће. — На ово примећујемо толико, да нико није ни помишљао, да ће Ирижани заостати.

Браћа Хрвати и петстогодишњица косовска. Пишу нам из Париза: Вест по којој се јавља, да су Хрвати решили прославити и учествовати при светковини петстогодишњице косовске, примљена је овде са најискренијим задовољством, многи француски листови јавили и пропратили су са много симпатија то решење загребачких првака. Сви пријатељи југо-словенских народа, радују се што се од неког времена озбиљно ради око зближења, тих братских југо-словенских племена.

Женидба руског престолонаследника. У париским политичким круговима има две врло особене оцене, о припреми и дочеку књаза црногорског у Петрограду. О томе вели „Југосл. Кресп." ово: По првој се мисли, да је руски двор приредио тај леп дочек књазу Николи, само из тога, што жели показати да и ако се неће остварити оно, што је европска штампа одавно говорила о женидби руског царевића са једном од кћери црногорског владаоца, Русија, или боље рећи руски двор ипак је врло добро и искрено расположен према књазу Николи. — По другом мишљењу, и ово ужива више вредности но оно прво, сматра се да је свечани дочек црногорског владаоца, знак дефинитивног решења руског двора, да оствари оно што би сви Словени желели, то јест женитбу руског царевића са једном од црногорских књегињица.

Обест, коју учинише два несавесника умал не сатари осам живота. Сад у недељу враћала се колима из винограда нека сирота жена са седморо нејаке дечице — од 2 до 6 година — својој кући у Нови Сад. Кад се почела, с коли, спуштати преко тако званог „транжамента," нађу на њу два напита човека и један од њих скочи пред коња и, у својој обести тргне за уздицу, нашто коњ устукне лево те преко шибља и трња сурва се с колима, женом и децом, се неких 8 до 10 метери висине доле у винограде. Ужас беше погледати ону јадну дечицу гди окрвављена леже, које под колима, које по винограду и јече од бола. Неки људи који се десише на лицу места, притрчаше јадној жени и деци у помоћ, затим одоше за оним несретницима у потеру, и пошто их ухватише предадоше их каменичкој полицији. Држимо да је у том несретном случају и сама петроварадинска општина крива; јер да је она начинила дуж целога транжамента ограду тако звани „гелендер" неби се можда та несрећа десила. Одиста, било би преко потребно да се то учини, јер ту је врло јак промет, нарочито о берби. Нема путника ваљада, кога не прође језа кад се спушта преко транжамента, те погледи онај одсек, — који се спушта све до Дунава — и помисли да једну ма најмању непажњу кочијашеву, могао би главом платити.

Одликовање. Дана 12. августа о. г. биће у Палачи и Трокадеро у Паризу конгрес правника. На истом ће се расправљати о преинакама, које би се имале увести у онај део законарства, који се односи на начине, по којим се предаје земљишно властништво. Француска влада припослала је тим поводом г. Милану П. Јовановићу у Вуковару — члану друштва за упоредно законарство у Паризу — позив, да би учествовао на том конгресу. Влада француска спремна је одликованом позванику платити све трошкове.

Лажне хиљадарке. 2. маја о. г. био је у Подгорачу у котару нашичком вашар, на који је дошао и Томо Саболовић из Ласовца, у жупанији беловарско-крижевачкој. Тог дана око пола 10 сати пре подне сусрела су Саболовића на сајму два њему непозната, но префригана лупежа, који га упиташе шта у Подгорачу ради. Саболовић, не слутећи зла, одговори, да је дошао купити волове. Један лупеж примети брзо, да имаде у свом дворишту два јунца за продају, па ако их Саболовић купити жели, нека иде с њиме. Саболовић прихвати понуду. Лупеж који је ишао напред, поче изненада по својим џеповима тражити нешто, те рекне да је изгубио новце, које је без сумње Саболовић нашао. На ово се уплаши Саболовић, па извади у страху из џепа своју новчаницу са готовином од 168 фор. те их показа зликовцима уз примедбу, да више новца нема. Чим је Саболовић новчаник показао, пограби ју спреда идући зликовац, те побегне са другом преко поља у шуму „Пањик", где их је нестало. Оружници на пријаву одмах крену у потеру, те им тек у селу Врпољи пође за руком једног зликовца у особи Љубомира Ђукића из Врлића у Србији пронаћи. С почетка тајио је лупеж сваки злочин, но код преметачине нашло се је 54 ф. и 1 нов. готовине, затим две кривотворене хиљадарке, те напокон златан сат, један пар златних наушница, три златна прстена, и друге свилене робе. Ђукић је признао да је у друштву са такозваним Милом Рајковићем из Хрватске поробио Саболовића, те да су лупежи уграбљену готовину на једнаке делове разделили. И Ђукић је ухваћен и кр. котарском суду у Нашицама скупа са готовином и осталим предметима предан.

Трговачко-занатлијски део „Заставе."

„Два за један."

„Дошао је пре 10, 15 година сав перјав, један, прљав, издеран, са врећом за перје о рамену, а сад је богат човек у нашем селу" — такву ћемо песму чути скоро у сваком селу о Чивуту трговцу у њему. Нећемо да кажемо, да је свугде од некадашњег јадног перјаша постао најпре трговац или крчмар, па онда богат „економ", ал има много и много таквих случајева. Но било како му драго: било да се Чивутин настани у селу без ничега или са нешто капитала — он свакако постаје велико зло по то село. Мислимо, да то не треба да доказујемо.

Док један човек на селу стекне да кажемо 100 ланаца земље, морају 10, 15, 20 и више кућа за то време, ако не са свим да остану без своје земље, а он бар материјално да посрну, а то је, да изгубе један део своје земље. То је општи ред данас, и ми видимо тај ред свугде, на сваком кораку. Но то не би било још највеће зло, кад би земља само редовним и законитим путем, продајом и куповином за готов новац прелазила из једне руке у другу; али обично не бива тако, него се земља стиче у једне руке на разна начина, да не бисмо скоро могли веровати, кад не бисмо имали посведневних примера, да може тако што бити у уређеној држави. Не спада ли на пример то у бајке, да је за полић ракије отишао ланац земље! То је истина, и ако не би нико веровао, ко није својим очима гледао да то бива. И ми не ћемо да кажемо, да је баш један полић ракије што га је човек у крчми код Чивута на вересију попио, однео ланац земље, али има случајева, да је полић ракије испијен на кредит био заметак многом и многом „пазару" између Чивутина и појединих наших људи. Најпре један па два и три полића ракије, најпосле и неколико литара, за тим онда 5, онда 10 фор. у зајам, па оно: та мани се, брате, платићеш ми, кад будеш имао, имамо каде и т. д., уз то и неколико мерова хране на зелен, до нове хране — све тако са „ситницама" у почетку, док све скупа не постане крупница, па онда иде лако, онда настају други рачуни. „Е видиш, брате, толико и толико си ми дужан, т. ј. толико си попио у мојој крчми, толико сам ти дао готових новаца, толико хране, што вреди толико и толико, толико износи интереса на све. Али ја нисам нечовек, хоћу још да те чекам, само хоћу да сам сигуран, па зато дедер потпиши" — и наш човек потписује меницу, облигацију, не знајући ни шта ни за колико потписује. И опет се чека годину, две и више. Чивутин не иште, наш човек не нуди, те се тако нагомила још више, док не дође дотле, да могу тек неколико ланаца залећи дуг. Онда се прави „пазар", ако хоће наш човек лепо; ако неће, онда иде судским путем и долази до лицитације.

Ово је слика тек у главним потезима, како Чивутин долази до земље, али мислимо, да је и то доста, да се види, какво је оно зло у селу. Невољу нашег света, незнање његово, лаковерност, нехатост употребљује он и богати се, а као што горе напоменусмо, кад се један богати, морају њих више па и њих много да пропадају.

Али није још ни то све. Чивутин на селу осим свега још је и трговац-посредник. У његовом дућану има опанака, ципела и свачега, што треба нашем човеку, а опет он је у првом реду, коме наш човек продаје храну. За то има Чивут кошеве, амбаре, чардаке спремљене, и прва храна носи се њему. Тамо иду она два мерова за један, тамо се носи храна, на коју је подигнут зајам још док је зелена била, тамо се носе „оно неколико мерова", што човек мора да прода још са гумна, да подмири прву невољу, да плати порезу, да се закрпи и т. д.

И баш данас, кад се чују на све стране тужбе и жалбе, да су рђава времена, да не може ни занатлија ни пољопривредник да живи, Чивутину на селу „добро иде". Вије он на селу гнездо, отрадно се бајаги од друга света, али то ништа друго не значи, него: развпео за сада по могућности мрежу ту, а кад се осили, кад ојача, он ће поћи и даље, ухватиће и друго па и треће село, спојиће своју мрежу са мрежом свога суседа из другог села, па ће отпочети јаче и на све стране радити, док не дође дотле, да може радити као велики житарски трговац. И онда сели у варош, та, за бога, разгрио своју радњу, увећао свој делокруг. Да, баш данас, кад се чују на све стране тужбе и жалбе, Чивутин напредује. Он уме, он може. Он уме да отпочне „радити" у најсиромашнијем селу, исто тако као што уме да „ради" посред данашње опште невоље.

Шта треба ми према томе да радимо? Да се чувамо, али не само себе, него и сваког другога од нас. У првом реду требало би да наши трговци поју свој задатак и као трговци и као чланови српског народа. Они треба у народ, а то значи, да задобију оно земљиште своје опет натраг. Резуме се, тим путем, којим данас Чивути иду, не смеду и они већ. Њима не сме да је ловинка: два за један, т. ј. на један позајмљени меров у пролеће да узимају два мерова у јесен. Он је тако исто зло онда као и сам Чивутин, па још и веће. Србин трговац не сме кајишар и зеленаш бити. Може се и без тога живети, одржати, па и подићи. Само треба жилавости, истрајности.

Ми и опет велимо, да наши млађи трговци треба у село. Они то треба да чине, и себе ради и свога народа. Свештеници, учитељи треба да раде на просвећењу свога народа, а Србин трговац треба да на трговачком пољу ради, али само као прави трговац, не на своју штету, али не и на туђу. Таквог ће трговца увек народ лепо дочекати, а таквом трговцу неће и не може никад рђаво бити.

Један сеоски трговац.

Угледна добра и манастирска имања у Србији.

Какву би корист донело трговини и занатлијству Србије кад би се по предлогу владе на манастирским добрима основала угледна имања, о том говори извештај ово:

Ако је веровати, да индустрија условљава трговину, трговина земљорадњу, а земљорадња сточарство, онда би угледно добро у овој околини било једино на коме би се узајамно потпомагање ових привредних грана огледало. Ово би угледно добро лежало до моравске равнице, те највеће житнице у Србији, а испод огранака хомољских планина, које велики део Пожаревачког, Ћупријског а нешто и Црноречког округа запремају. Становништву ових брдских предела главна је привредна грана, којом се баве, сточарство. У којој би се мери Моравац интересовао за савршеније земљоделске алате и машине, рацијоналнији начин гајења усева, нарочито трговинског биља због лаког промета, у тој би се истој мери интересовао планинац за бољу пасмину коња, говеда, нарочито оваца. Наш вредни Злоћанин и Кривовирац имао би прилике да на овом угледном имању, које би изобиловало онакним истим пашњацима, на каквима и код своје куће одгајује овце чувеног кривовирског соја, — добије очигледне и стварне поуке на који ће начин да поправи вуну својих оваца, те да је што скупље може продати. Јер на шта му толико природно богатство у пашњацима, кад не уме да се користи тим даровима природним? Вуна са његових оваца, неупотребљива је за Параћинску фабрику вуненог ткива, која му је тако рећи пред његовим вратима. Ткиво боље каквоће из Параћинске фабрике још непрестано носи тип страних фабриката. Жалосно је истина да је српска фабрика вуненога ткива само по имену српска, иначе она у ствари прерађује већим делом стране сировине. Српски чиновник, српски трговац, занатлија и војник још непрестано носе тканине из страних фабрика, а ако ко и узме из Параћинске фабрике, то нису тканине од српске вуне, већ изткани од руна остриженог са мађарских и аустријских оваца, или купљене вуне из бринске фабрике. Кривовирац и данас продаје своју вуну по 8 и 10 гроша! Нити он има какве користи од фабрике, нити фабрикант, од њега. Тешкоће су по обојицу подједнаке, јер и фабрикант не може никакву тканину, која би била само од српске вуне израђена, да прода по добру цену. Међутим конкуренција чини своје и фабрика би Параћинска прошла до сада исто онако као и бивша Ужичка, да јој држава није притекла у помоћ тиме, што из ње набавља за војнике одело, ћебад и т. д. Руковођени овим важним обзирима, ми одсудно тврдимо да би се битно могло поправити вуна кад кривовирског соја оваца, ако би се у оваквом заводу, где су сви повољни услови, предузео разуман начим гајења оваца, тим пре, што би производњу добре вуне изазивала непрестано и у све већој мери потрошња Параћинске фабрике. Сви пак други начини, које је држава до данас у овоме погледу предузимала, остали су безуспешни.

Упоредо са развитком поменутих привредних грана били би веома повољни услови да се на овом имању оснују радионице за рукоделе, направку и поправку пољопривредних алата и машина једно с тога, што би на имању имало у изобиљу разноврсне шумске грађе за потребу радионице, а друго за то, што би у рејону имања, које ми замишљамо, лежао „Сењски мајдан" каменог угља, а то је врло важна ствар по развитак свију привредних грана, које напред поменусмо.

На овај начин ако не би могли обновити домаћу индустрију у варошима где је већ угинула, бар би је могли потпомоћи онамо где је у повоју и где се крај свију назгода још одржава. — И ако ништа више, уверени смо да би се тим побудила пажња за то код свију, а водила би се у будуће озбиљнија брига о оним огромним сумама, које се сваке године издаду из наше земље за куповину вила, лопата, секира, мотика, ашова, плугова и још многих других непредвиђених ситница, а то би била велика добит за ојачање наше пренебрегнуте домаће индустрије.

Тек на тако арондираним имањима створиле би се прилике и стално земљиште за развитак пољопривредних школа. Историја постанка свију пољопривредних школа на страни томе нам је доказ.

Сваку установу треба да изазове потреба, било локална било општа народна, јер само такве установе имају живота и сигурног напретка, иначе оне онда не утичу благодетно већ као нешто туђе, наметнуто. Да би се пак на добро уређеним угледним добрима брво указала потреба за остварење специјалних пољопривредних школа, о томе нема сумње, а и њихов би резултат у свакоме погледу био трајан и много повољнији од онога, који оне данас показују.

Износећи ову нашу мисао у прилог решењу питању оснивању угледних добара на државним и манастирским имањима, желимо да у најближој будућности угледамо остварење ових благодетних установа, јер смо тврдо убеђени, да би оне непосредно и најјаче у економном правцу утицале на масу народну. Народу би се дала прилика да себи помогне а са развитком његове привредне снаге ојачавају и извори за државне финанције. Народ ништа тако не осећа, као оно што се за њ учини на привредноме пољу, а за државника, који се са свом својом снагом баци на ово поље, нема благодарнијег задатка. Ми желимо данашњем министру народне привреде да започети економни преображај срећно изведе, а морална је дужност свију нас, да га сваки чиме год који може искрено потпомогне око извршења ове његове тешке издаће.

Са париске изложбе.

Париз, 13. маја 1889.

Ако узмемо у обзир поред огромног простора, све велике и мале материјалне жртве принете поводом приређивања садашње изложбе, можемо врло лако увидети да ће тешко, управо рећи материјално немогуће бити, приредити на скоро, нешто што би могло превазићи, овај голем рад француског народа.

За Париз је немогуће приредити већу изложбу но што је ова, а у париским околинама није баш најзгодније за изложбе.

Ми делимо потпуно мнење једног овдашњег познатог инжињера, који је пишући о светској изложби, изјавио, да ће се у будуће само специјалне, поједине, изложбе моћи приређивати, зашто са једне стране материјалне околности постају све теже, а са друге стране сама људска продукција, тако брзо напредује, да ће просто материјално немогуће бити, скупити и изложити на једном одређеном простору, разне производе светске продукције.

Нема смисла дуже аргументисати о томе, довољно је само да вам наведемо, да за саму жељезничку изложбу, која би се хтело данас

нешто потпуно озбиљно приредити, неби била довољна ни огромна машинска галерија, која је међу тим, највећа светска галерија.

Даклем будућност је појединих, специјалних изложба.

* * *

Велика штатуа републике, која се налази баш пред саму централну палату довршена је сасвим.

* * *

Како се већ у велико пење свет на Ајфелову кулу, то су рестауратери који имају своје радње на првом спрату те куле, удесили да могу угошћавати посетиоце.

Познати париски гостионичар „Бребан" држи француску рестаурацију, и код њега су већ почела разна овдашња друштва приређивати банкете.

* * *

На инвалидској есплананди подићи ће се једна анамитска улица; материјал који треба да служи при том грађењу већ је стигао овде, тако да ће се почети радити кроз који дан.

* * *

Међу осталим поданицима египатског кедива, који се налазе у славној улици Каироа, на Марсовом пољу, налази се и један доста велики број, белих египатских магараца. Врло је занимљиво гледати како те филозофске животиње, носе са резигнацијом и достојанством посетиоце, које им праве ту велику почаст повераваји се њиним леђима.

* * *

Последни бројеви канадијанских новина, јављају нам да многи тамошњи Французи спремају се полазити за Париз. Први транспорт тих удаљених посетиоца треба да стигне овде почетком јуна.

* * *

Изложба још није довољно осветљена у веће, но надамо се да ће се на скоро довршити инсталација разних електричких лампи. Изложба је осветљена за сада помоћу 176.800 карцелских бекова, или преко милион свећа. Али у том броју не улази осветљивање разних кафана, позоришта и концерата.

Двајест и седам парних машина са силом од 4.000 парних коња, употребљене су за електрично осветлење марсовог поља.

* * *

Број плаћених улазница за изложбу био је у среду 69.910; у четвртак 84.769.

Ево цифре улазница најглавнијих изложба светских; 1855. год. Лондонска светска изложба била је посећена од шест милиона особа.

1855. Париска светска изложба имала је пет милиона посетиоца.

1873. Бечка изложба је била посећена од седам милиона особа.

1876. Филаделфиску изложбу посетили су десет милиона посетиоца а по свој прилици садашња ће париска изложба превазићи све досадашње. **Југосл. Кореспонд**

Трговина.

= **Нови Сад** 16. (28.) маја. На житарским пијацама није се догодило што знатније промене ни на горњим, ни нашим овамо пијацама доњим. Довоза је са раном мало. Радња, тражидба кукуруза траје. Спрема се за косидбу сена. На нашој житној пијаци је посао сасвим застао. Цена је рани без икакве промене. Пшеница новосадска, шајкашка и сремска 6 ф. 50—60 н. Наполица 5 ф. 40 н. Јечам 4 ф. 60—70 н. Зоб 4 ф. 70—80 н. Кукуруз 4 ф. Све од 100 кгр.

На осталим нашим пијацама је само са новим производом наших вртара-боставцијa нешто живљега посла. Маст и сланина се слабо тражи, Угојени свињи су по досадањој цени слабо тражена роба. Јагањаца се редовно више него половина носи непродано кући натраг. Теоца је мало на пијаци цена им је доста висока. Маст на више 56 ф. 50—57 ф. 50 н. на мање 60 ф. Сланина сушена танка и средња 60 ф. тешка паљена 64 ф. од 100 кгр. Пасуљ жути 10 ф. бели крупан 11 ф. ситна виноградска пасуљица 12 ф. Кромпир стари 2 ф. нов кромпир 6 ф. Грашак крупац у мехунама 6 до 8 ф. све од 100 кгр. Угојени свињи тешки 46 до 48 н. средњи 45—46 н. лаки меснати 46—48 н. од 1 кгр. Јагањци 3 ф. 80—7 ф. 50 н. од пара. Теоци 10—20 ф. од ком.

*

У **Будимпешти** 15. (24.) маја. На житној берзи је тенденција лабава; цена готовој пшеници се одржала; термински се закључци обављају са нижим курзом. Са иноземских пијаца стижу извештаји о нижем бележњу. Плаћана пшеница готова потиска 80.5 7 ф. 30 н., 79.5 7 ф. 25 н., 78.5 7 ф. 10 н. Све на три месеца.

Остало зрно, готова роба за готов новац ишло је по цени овој: Раж 5 ф. 50 — 5 ф. 80 н. Јечам за рану 5 ф. 50 — 5 ф. 80 н. Зоб невејана 5 ф. 20 — 5 ф. 30 н., лака трговачка 5 ф. 50 до 60 н., прима зрно 5 ф. 70 — 5 ф. 80 н. Кукуруз лошија роба 4 ф. 20 — 4 ф. 40 н., здраво зрно 4 ф. 55 — 4 ф. 60 н., старог кукуруза продано 5000 м. ц. по 4 ф. 75 н. Репица готова роба се није тражила. 6000 м. ц. је за август-септембар продано по 13 ф. 10 н. Кудељно семе 7 ф. 50 н. Све од 100 кила.

Термини: Пшеница за мај-јуни 6 ф. 50—55 н., за септембар-октобар пшеница 6 ф. 97—99 н. Кукуруз за мај-јуни 4 ф. 52 н., за јули-август кукуруз 4 ф. 64—65 н. Зоб за септембар-октобар 5 ф. 10—12 новч.

*

У **Штајнбруху** 15. (27.) маја. У оборима је 126.378 ком. разне пасмине угојених свиња. Радња је без какве веће промене. Цена је угарским мат. тешким 46—47 н. млади тешки 48—49 н. средњи 48—49 н., лаки 47—48 н. Сеоски средњи 47—48 н. лаки 47—48 н. Српски транзито тешки 46—47 н. средњи 45—46 н. лаки 44—45 н. Мршави годишњаци за рану 37 и по н. са 4 проц. мерени на жељезници.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 16. маја.

4% угарска златна рента	— — —	102·35
5% „ папирна „	— — —	97·15
Дукати	— — — —	5·53
Наполеондори (20 франака)	— — —	9 37
Немачке држ. марке	— — — —	57·85

Најновије вести.

Јављају из Београда: У понедељак у подне су се продужили нереди. Пет шест напредњака је рањено, двојица су од рана умрли. Рањена су и два жандарма и неки демонстранти. После подне је сарањен Мишковић, кога је убио Гарашанин. На погреб изашли сви ђаци и код споменика кнеза Михајла заклели су се, да ће се осветити Гарашанину. За тим су отишли стану Гарашаниновом где су рушили. Гарашанин је побегао са женом у град Војска је била измарширала те је више пута пуцала на демонстранте. Многи су рањени, као што се вели на стотину, а многи и убијени. — Из Будимпеште нам брзојављају, да се у Београду појављују сељачке чете из околине и да се боје револуције. Исто тако јављају из Будимпеште да је наш посланик Хенгелмилер тражио од владе да се за 24 сата установи ред, иначе ће отићи из Београда, тим пре, што се покрет управља против странаца Шваба. Но ове последње вести су по свој прилици измишљене, ми бар нисмо о том извештени.

ПОЗИВ

у редовну главну скупштину „друштва за српско народно позориште."

Господа чланови „друштва за српско народно позориште" умољавају се, да изволе доћи у редовну годишњу главну скупштину, која ће се држати у суботу 17. (29.) јуна о. г. у 9 сахата пре подне у дворани „Матице Српске".

Уједно се јавља, да свака општина или правна дружина у смислу §. 4. устава друштвеног има права да бира на 100 фор. прилога једнога, на 1000 фор. двојицу, а на више од 1000 фор. тројицу заступника за сваку скупштину друштвену.

Дневни ред за ову скупштину установљен је овако: 1.) Оверење присутних чланова; — 2.) Извештај председников о укупној радњи и стању друштвеном; — 3.) Извештај управнога одбора о стању фонда позоришног; — 4.) Извештај о рачуну главне благајне; — 5.) Извештај о рачуну позоришне дружине; — 6.) Извештај скупштинских прегледача о супер-ревизији рачуна позоришних; — 7.) Извештај управе о стању и радњи позоришне дружине; — 8.) Извештај о приходу и расходу од позоришне дворане; 9.) Допуна трећине чланова управнога одбора; — 10.) Одређење прорачуна на годину дана; — 11) Предлози, који се поднесу скупштини у смислу пословног реда; — и 12.) Избор одбора за оверење скупштинског записника.

Из седнице управнога одбора „друштва за српско народно позориште", у Новоме Саду 5. (17.) маја 1889.

Пачеоник:

Сава Петровић с. р. секретар. **Др. Лаза Станојевић** с. р.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изишао је:

ЛЕТОПИС МАТИЦЕ СРПСКЕ.

Уређује **А. Хаџић.**

Књига 157. (Свеска прва за годину 1889.)

У овој књизи налазе се ови саставци:

I. Рудолф, краљевић и царевић, насљедник престола аустро-угарске монархије. — II. Биографија Јована Витковића. Написао Гаврило Витковић. — III. Производња ракије у нашем народу. Од Мите Петровића. — IV. Данијел. Спев Јосипа Берсе. — V. Прилог к тумачењу тајне буквице у старим рукописима. Од Владимира Красића. — VI. Књижевност: Прошлост, установа и споменици угарских краљевих Шајкаша од 1000—1872. По српским и страним изворима описао и приредио Гаврило Витковић. Оцена А. Ђукића. — VII. Гласник из српског и словенског света: Свечано подизање споменика Тодору Павловићу у Карлову. — VIII. „Матица Српска: Изводи из записника књижевног одбора и одељења г. 1888.

У књижевном раду матичином штампане су ове оцене: 1. Оцена дра Милана Савића на трагедију непознатога писца с натписом: „Андрија." — 2. Оцене дра Милана Савића и Јована Грчића на шаљиву игру у 3 чина под именом: „Свилен рубац", од Невенка. — 3. Оцена Јована Бошковића о саставу: „Прилог ка тумачењу тајне буквице у старим рукописима српским", од Владимира Красића. — 4. Оцена М. А. Јовановића на чланак Марка Драговића: „Митрополит црногорски Петар II." — 5. Оцена М. А. Јовановића на оцену А. Ђукића на дело Г. Витковића: „Прошлост, установа и споменици угарских краљевих Шајкаша од 1000—1872." — 6. Оцена Милана А. Јовановића на чланак А. Ђукића: „Учешће тителског крајишког шајкашког батаљона у аустро-турском рату г. 1788—1791." — 7. Оцене дра Малана Савића и Јована Грчића на новелу у стаховима са натписом: „Данијел", од непознатог писца.

Сваки члан, који је одговорио својим чланским дужностима, што се тиче плаћања чланарине, добија „Летопис" бесплатно.

Члановима у месту доставља се „Летопис" у кућу, а чланови са стране добијају „Летописе," који им припадају, поштом.

НАРОДНИ ПРИЈАТЕЉ.

III. СВЕСКА

ушла је у штампу и биће кроз недељу дана готова.

Садржај јој је:

ПОСЕЛ 500 ГОДИНА

(Расматрања о косовској битци и пропасти царства српског)

од Ј. ТОМИЋА.

Уз ову књигу биће као додатак друга књига:

„СРПСКЕ НАРОДНЕ ПЕСМЕ О БОЈУ КОСОВСКОМ."

(Састављене хронолошким редом.)

Претплата на 4 свеске „Народног Пријатеља" 1 фор.

Цена III. свесци заједно с додатком 30 новчића.

Претплата се шиље г. Ј. Т. Чавићу, трговцу у Нови Сад.

У Новом Саду, 6. маја 1889.

Уреднички одбор „НАРОДНОГ ПРИЈАТЕЉА."

Наумио сам да штампам свој ауторизовани превод

НОРЕ

ПОЗОРИШНЕ ИГРЕ У ТРИ ЧИНА

од Хенрика Ибзена.

Име овога норвешкога песника мало је познато нашем читалачком свету и ако је нови — по некима реални а по некима песимистични — правац Ибзенов изазвао жестоку препирку у књижевним круговима западним. И противници и присталице Ибзенове слажу се у томе, да је то човек необичне духовитости и да се у цртању људских карактера и страсти упоредо може ставити са Шекспиром и са Достојевским. С тога мислим е је од интереса по наш читалачки свет да се ово дело наштампа, јер све и да није Ибзен „месија лепе књижевности", као што то његове присталице доказују, ипак остаје вездан важаних својстава у овога преставника модерне литературе, са којима важа да се упозна свако, ко је вољан да се упозна са развитком и напретком књижевности.

На сваки начин да његова дела одударају много од обичних драма а нарочито су намењена онима, који хоће да мисле о друштву и о одношајима друштвеним. У овом делу се радња креће око два главна средишта, прво је васпитање жена и матера, друго из хигијене љубави — моћ наслеђа.

Ова позоришна игра приказана је у овом преводу три пута у кратким размацима на београдској позорници.

Књига ће изнети 6—7 табака а изаћиће у угледној опреми најдаље августа месеца.

Цена је књизи 1 динар или 50 новчића.

Скупљачи добијају сваку десету књигу а претплата се шаље из Аустрије штампарији А. Пајевића у Нови Сад а из Србије на моју адресу.

Молим све своје познанике и пријатеље лепе књижевности, да се заузму око скупљања претплате.

Милан Шевић,
предавач у Пожаревцу.

Молим све српске и хрватске листове да овај оглас прештампају.

✝

Наш непрежаљени син односно брат

МИХАИЛО

ЂАК РЕАЛКЕ,

погинуо јуче 14. овог месеца **од крваве руке МИЛУТИНА ГАРАШАНИНА**, у 17. години млађаног живота.

Погреб је био 15. свог месеца у 5 часова после подне.

Београд, 15. маја 1889.

Ојађена породица невине жртве: Отац: Стеван Мишковић, чин. царински, мати: Љубица, браћа: Божидар и Боривоје, сестра: Зорка и остала родбина.

РЕД ПЛОВИДБЕ

путничких пароброда почевши од 8. (20.) марта 1889. до даље наредбе.

Из НОВОГ САДА у СЛАНКАМЕН-ТИТЕЛ: сваки дан у 5½ сати после подне.

Из НОВОГА САДА за ПОТИСКЕ СТАНИЦЕ: сваки дан осим петком у 5½ сати после подне.

Из НОВОГ САДА у ЗЕМУН-БЕОГРАД: сваки дан у 5½ сати после подне.

Из НОВОГ САДА у ОРШАВУ-ГАЛАЦ: средом, петком и недељом у 5½ сати после подне.

Из НОВОГ САДА у БУДИМПЕШТУ: сваки дан у 10½ сати пре подне.

У Новом Саду 8. (20.) марта 1889.

АГЕНЦИЈА.

Ред пловидбе

помесног пароброда **„Нимфе"** почевши од 9. (21.) маја ове године.

ИЗ КАМЕНИЦЕ У НОВИ САД:
Пре подне: 5, 6, 8, и 10 сахата.
После подне: 2, 4, 6 и ½8 сах.

ИЗ НОВОГ САДА У КАМЕНИЦУ:
Пре подне: 6, 7, 9, и 11 сахата.
После подне: 3, 5, ½7 и 8 сахата.

☛ Недељом и свецем после подне не иде по тарифи, него по потреби.

Повратне карте имају вредност само за тај дан, за који су извађене.

Каменица, 8. маја 1889.

Подузетништво.

ОГЛАСИ.

Објава.

Од стране управног одбора за заједничко руковање удружених ритских земаља у тителском и жабаљском срезу, овим се до општег знања ставља, да ће се за време од 1. маја о. г. до конца марта 1891. године право риболова у ритовима тителске, лочке и виловачке општине, путем јавне дражбе под закуп издавати.

Дражба истих риболова држаће се 1. јуна 1889. у 10 сахата пре подне у звању управног одбора у Тителу, где се и ближи услови сазнати могу.

Уважене местне власти умољавају се да ову објаву међу својим становништвом обнародују.

У Тителу 23. маја 1889.

ГАЈШИН,
председник.

3—3

ШПЕЦЕРАЈСКА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА

ЛУКЕ МАРИЋА

У ШИДУ

потребује једног од млађих помоћника.

2—3

ГВОЖЂАРСКА И ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

МАРКА МАРЦИКИЋА

У ПАЛАНКИ

потребује млађег помоћника који одма ступити може.

1—1

☛ ОБЈАВА. ☚

Због болести намеран сам продати моју апотеку постојећу у Београду у краљевини српској, као Србин рад сам Србину је и продати, зато се на првом месту њима и обраћам, услови су за купца врло повољни јер готовог новца само половину тражим, за даља условија и цену нека се интересујући на мене подписаног обрате.

Уједно јављам да ћу је и под закуп дати, под довољном гаранцијом.

ЈОВ. ДИЛБЕР
апотекар
у Београду на великој пијаци.

8—10

КОСТА АРСЕНИЋ

У ИЛОКУ

препоручује своје добро снабдевене подруме, са сваковрсним вином, правом сремском шљивовицом, коњаком, комовицом и винским сирћетом, по следећим ценама.

Бело лањско по фор. 12.
„ старо по фор. 14, 16, 18, 20, 24.
Шилер лањски по фор. 11, 12.
„ стари по фор. 14, 16, 18, 20.
„ врло стари по фор. 24, 30.
Црно лањско по фор. 14, 16, 20.
„ старо по фор. 20, 24, 30.
„ врло старо слатко по фор. 40.
Шљивовицу стару по фор. 36, 50, 65.
„ врло стару 80, 90, 100.
Кабинет шљивовица по фор. 150.
Коњак који неуступа француском по фор. 90.
Право винско сирће по фор. 8.

Цене се разуму за 100 литара стављено на овдашњу пароброде станицу.

Бурад примам по умереној цени франко натраг.

Осим тога разашиљем по пошти уз поузеће у оплетеним флашама од 3 литре.

Шљивовицу стару по фор. 3·50
Шљивовицу врло стару по фор. 4.
Коњак стари по фор. 4·50.

Са флашом заједно, и плаћеном поштарином.

Даље у флашама од 1 литре.
Шљивовица стара по 80 н. до ф. 1.
„ врло стара по ф. 1·20.
Кабинет шљивовица по ф. 1·80.
Коњак стари по фор. 1·20.

Код веће поруке франко сандук и стављено на илочку пароброде станицу.

5—5

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.